

Семінари до Розділу 2. Розвиток філософії у XVII – XX столітті

Тема 1. Західноєвропейська філософія Нового часу

Умови розвитку філософії Нового часу. Головні риси філософії Нового часу. Френсіс Бекон. «Новий Органон». «Про гідність та примноження наук». «Нова Атлантида». Емпіризм. Р. Декарт. «Міркування про метод». «Роздуми про першу філософію». «Принципи філософії».

Матеріалізм та релігійно-містична філософія XVII ст. Томас Гоббс. «Левіафан». «Про тіло». «Про людину». «Про громадянина». Механістичний матеріалізм. Блез Паскаль. «Думки». «Листи до провінціала».

Основні напрямки та вчення філософії Нового часу. Натуралістичний пантеїзм Б. Спінози. «Етика». «Основи філософії Декарта». «Короткий трактат про Бога, людину та її щастя». «Трактат про вдосконалення розуму». Об'єктивний ідеалізм Г. Лейбніца. «Міркування про метафізику». «Теодицея». «Монадологія». «Нові досліди про людський розум». Джон Локк. «Дослід про людський розум». «Два трактати про державне управління». Дж. Берклі. «Трактаті про принципи людського пізнання». Д. Юм. «Трактат про людську природу». «Дослідженні людського пізнання».

Просвітництво і французький матеріалізм XVIII ст. Вольтер. «Основи філософії Ньютона». «Трактат про метафізику». «Філософський словник». Шарль Монтеск'є. «Про дух законів». Ж.-Ж. Руссо. «Міркування про походження і підстави нерівності між людьми». «Про суспільний договір, або Принципи політичного права». Ж. Ламетрі. «Дослід про походження людських знань». «Природна історія душі». Трактат «Людина – машина». Д. Дідро та Д'Аламбер. «Енциклопедія, або тлумачний словник наук, мистецтв та ремесел». «Думки до тлумачення природи». «Філософські принципи матерії та руху».

Тема 2. Німецьке Просвітництво XVIII ст. та німецька класична філософія (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)

I. Кант. Коперниківський переворот у філософії. «Загальна природна історія і теорія неба, або Спроба витлумачити устрій і механічне походження всієї світобудови, виходячи з принципів Ньютона». Трактат «Логіка. Посібник до лекцій». «Критика чистого розуму». «Критика практичного розуму». «Критика здатності судження». «Антропологія з прагматичної точки зору». Категоричний імператив I. Канта.

Філософія діяльності Фіхте. «Досвід критики будь-якого одкровення». «Про поняття науковчення, або так званої філософії». «Основи загального науковчення». «Нарис особливостей науковчення щодо теоретичної здатності». «Основи природного права». «Призначення людини». «Ясне, як сонце, повідомлення широкій публіці про справжню сутність новітньої філософії». «Про сутність вченого». «Основні риси сучасної епохи». «Настановлення до блаженного життя».

Філософські погляди Шеллінга. «Ідеї до філософії природи». «Про світову душу». «Перший нарис системи натурфілософії». «Вступ до нарису».

системи натурфілософії». «Система трансцендентального ідеалізму». «Світові епохи». «Філософія міфології». «Філософія одкровення».

Філософія Гегеля. «Феноменологію духу». «Наука логіки» («Вчення про буття», «Вчення про сутність», «Вчення про поняття»). «Енциклопедія філософських наук» («Наука логіки», «Філософія природи», «Філософія духу»). «Філософія права». «Філософія історії». «Філософія релігії».

Антропологічний матеріалізм Фейєрбаха. Криза класичної філософії. «Думки про смерть та безсмертя». «Основи філософії майбутнього». «Сутність християнства».

Тема 3. Розвиток філософської думки в Україні в XVII – XVIII ст.

Розвиток філософської думки в Осрозькій академії. Острозький центр. Костянтин Острозький. Герасим Смотрицький. «Ключ царства небесного». «Календар римський новий». Христофор Філалет. «Апокрисис». Іван Вишенський. «Облічення діавола-миродержця...». «Послання к утекшим от православное веры епископом». «Краткословный отвіт Феодула... Петру Скарге». Київська братська школа. І. Копинський. «Алфавіт духовний». Стефан Зизаній. «Катехізіс». «Ізложеніє о вірі». Кирило Транквіліон-Ставровецький. «Зерцало богословія». Мелетій Смотрицький. «Тренос або плач східної церкви».

Філософська думка Києво-Могилянської академії. Петро Могила. «Великий требник». «Анфологія». Йосип Конопович-Горбацький. «Підручник логіки». «Оратор Могилянський». Інокентій Гізель. «Твір про всю філософію». «Філософські аксіоми». «Мир з богом людині». «Синопис». Стефан Яворський «Філософські змагання...». Феофан Прокопович. «Духовний регламент». «Правда волі монаршої». Георгій (Григорій) Кониський. «Философия, разделенная на четыре отдела, содержащая логику, физику, метафизику и этику...».

Антропологічна спрямованість філософії Г. Сковороди. Пантеїзм Г.С. Сковороди. «Вступні двері до християнської добронравності». Діалог «Потоп зміїний». «Розмова, названа Алфавіт, або Буквар миру».

Тема 4. Постнекласичний розвиток світової філософії у другій половині XIX – XX столітті

Філософська антропологія. Антропологічна проблема. Макс Шелер. «Формалізм в етиці і матеріальна цінність етики». «Про вічне в людині». «Місце людини в космосі». «Сутність і форми симпатії». «Форми знання і суспільство». Мартін Бубер. «Я и ти». «Релігія і філософія». «Бачення добра і зла». «Вступ до діалогічного принципу». Арнольд Гелен. «Людина. Її природа та становище в світі». Хельмут Плеснер. «Ступені органічного і людина». «Сміх і плач». О. Уїлсон. «Соціобіологія: новий синтез». П'єр Тейяр де Шарден. «Феномен людини».

К. Маркс і сучасна марксистська філософія. Основні філософські твори К. Маркса («Рукописи 1844 року», Капітал»). К. Маркс і Ф. Енгельс

«Німецька ідеологія». Франкфуртська школа. Макс Хоркхаймер. «Традиції і критична теорія». «Діалектика освіти». Теодор Адорно. «До метакритики епістемології». «Негативна діалектика». «Естетична теорія». Герберт Маркузе. «Ерос і цивілізація». «Психоаналіз і політика».

Феноменологічна філософія про світ людського життя. Феноменологія. Едмунд Гуссерль. «Логічні дослідження». «Філософія як строга наука». «Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія».

Екзистенціальне переживання людини. Екзистенціалізм. Карл Ясперс. «Психологія світоглядів». «Загальна психопатологія». «Філософська віра». «Про виникнення і ціль історії». «Доля і воління». Мартін Гайдеггер. «Буття і час». «Мова – це дім буття». Альбер Камю. «Міф про Сизифа». «Бунтівна людина». Жав Поль Сартр. «Буття і ніщо». «Критика діалектичного розуму». М.О. Бердяєв. «Філософія свободи». «Сенс творчості», «Я і світ об'єктів». Лев Шестов. «Добро у вивченні графа Толстого і Ніцше (Філософія і проповідь)». «Достоевський і Ніцше. Філософія трагедії».

3. Фрейд і неофрейдизм. Основні твори З. Фрейда («Тотем і табу», «По ту сторону принципу задоволення», «Я і Воно»). Макс Хоркхаймер. «Кінець розуму». Альфред Адлер. Карл Густав Юнг. «проблеми душі в наш час». «Психологія і релігія». «Психологія і виховання». «Символіка духу». «Про корені свідомості». «Підхід до безсвідомого». Еріх Фромм. «Метод і функції аналітичної соціальної психології». «Втеча від свободи». «Велич і обмеження мислення Фрейда». «Здорове суспільство». «Сучасна людина та її майбутнє». «Концепція людини у Маркса». «Мати чи бути».

Антропологічні орієнтації розвитку герменевтики, прагматизму та неопозитивізму. Вільгельм Дільтей. «Виникнення герменевтики». Ганс Георг Гадамер. «Істина і метод». Юрген Хабермас. «Теорія і практика». «До логіки соціальних наук». «Теорія суспільства чи соціальні технології?» «До реконструкції історичного матеріалізму». «Теорія комунікативної дії». «Дискурс сучасної філософії». Прагматизм. Чарльз Сандерс Пірс. «Як зробити наші думки зрозумілими». Уільям Джеймс. «Наукові засади психології». «Прагматизм». Джон Дьюї. «Школа і суспільство». Позитивізм. Огюст Конт. «Курс позитивної філософії». Г. Спенсер. «Система філософії». Неопозитивізм. Б. Рассел. «Людське пізнання, його сфера і границі». «Історик західної філософії». А. Вітгенштейн. «Логіко-філософський трактат». «Філософські дослідження». Карл Раймунд Поппер. «Об'єктивне пізнання». «Реалізм і мета науки». «Злиденність історії». «Розум і революція». «Безкінечний пошук». «Відкрите суспільство та його вороги». Томас Семюел Кун. «Структура наукових революцій». Імре Лакатос. «Доводи і спростування». «Фальсифікація і методологія науково-дослідницьких програм». Пол Фейерабенд. «Вибрані твори з методології науки».

Тема 5. Розвиток філософської думки в Україні в XIX – XX ст.

Український романтизм та розвиток філософської думки в Україні в XIX – на початку XX століття. Романтизм як світоглядна основа українського письменства. «Філософія серця». М.О. Максимович. «Лист про філософію».

М.В. Гоголь. «Сповідь автора. «Вибрані місця з листування з друзями». Кирило-Мефодіївське товариство. М. Костомаров. «Книга буття українського народу». «Дві руські народності». Пантелеймон Куліш та його «хутірська філософія». Антропоцентризм у творчості Т. Шевченка. Памфіл Юркевич та «філософія серця». «Ідея». «Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого». «Із науки про людський дух». «Матеріалізм і завдання філософії». «Розум за вченням Платона і досвід за вченням Канта». В. Лесевич. «Спроба критичного дослідження основоначал позитивної філософії». «Нариси розвитку ідеї прогресу». «Позитивізм після Конта». «Від Конта до Авенаріуса». «Емпіріокритицизм як єдина наукова точка зору». О.М. Гіляров. «Платонизм, как основание современного мировоззрения в связи с вопросом о задачах и судьбах философии». «Философия в ее существе, значении и истории».

Суспільно-політичні погляди українських письменників, публіцистів другої половини ХІХ – початку ХХ ст. М. П. Драгоманов. «Шевченко, українофіли й соціалізм». «Чудацькі думки про українську національну справу». І.Я. Франко. «Що таке поступ?» «Лукіан і його епоха». «Наука і її взаємини з працюючими класами». «Поза межами можливого». Леся Українка. «Лісова пісня». М.С. Грушевський. В.І. Вернадський. «Размышления натуралиста». «Философские мысли натуралиста». «Труды по всеобщей истории науки». «Украинский вопрос и русское общество».

Філософія в Україні в 20–90-х роках ХХ ст. Домінування марксистсько-ленінської філософії. «Розстріляне відродження». «Друге відродження» філософії в Україні. П. Копнін.

Філософська думка в українській діаспорі. В. Винниченко. Тритомник «Відродження нації». «Сонячна машина». «Заповіт борцям за визволення». «Конкордизм». В.К. Липинський. «Україна на переломі 1957 – 1959». «Листи до братів-хліборобів». «Релігія і церква в історії України». Д.І. Донцов. «Модерне москвофільство». «Сучасне політичне положення нації і наші завдання». «Історія розвитку української державної ідеї». «Підстави нашої політики». «Націоналізм». «Московська отрута». «Дух нашої давнини». Д.І. Чижевський. «Логіка». «Філософія на Україні». «Нариси з філософії історії на Україні». «Філософія Г. Сковороди». «В. Липинський як філософ історії». «До світогляду Шевченка».